

УДК 330.356.3

Вяткін Павло Сергійович

Кандидат економічних наук, старший викладач кафедри економіки та управління Черкаського державного технологічного університету

Фактори забезпечення потреб в ресурсах сільськогосподарських підприємств

Анотація. В статті проведена класифікація основних видів ресурсів, які використовуються сільськогосподарськими підприємствами. Розглянуто основні фактори, які забезпечують формування та раціональне використання ресурсів в аграрних підприємствах.

In this article the main types of resources used by agricultural enterprises is classified. The main factors that ensure the formation and management of resources in agricultural enterprises were discovered.

Ключові слова: ресурси, стратегія управління ресурсами, ресурси сільського господарства.

Keywords: resources, resource management strategy, agricultural resources.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день в Україні та світі спостерігається ситуація, коли підприємства стикаються з усе зростаючою тенденцією обмеження ресурсів. При чому мова йдеться не тільки про матеріальні ресурси. Обмеження також стосуються і таких ресурсів, як кваліфіковані кадри, інноваційні технології тощо. Тому необхідно проводити дослідження щодо визначення оптимальних факторів забезпечення потреб в ресурсах сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблеми управління ресурсами присвячені праці вчених, як В.М. Гончаров, О.В. Родіонов, В.Г. Ткаченко, Д. О'Лірі. Проте недостатньо виділено фактори, яких необхідно дотримуватись при розробленні системи оптимального використання ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз видів наявних ресурсів підприємств сільського господарства та уточнення факторів забезпечення ресурсами підприємств цього виду.

Виклад основного матеріалу. Сільськогосподарські підприємства – це основа економіки будь-якої країни. Саме підприємства сільського господарства займаються виготовленням продуктів харчування або сировини для їх створення. Для виготовлення сільськогосподарської продукції підприємствами використовується велика кількість різноманітних ресурсів. Ресурси – це сукупність засобів, які є необхідними для ведення господарської діяльності [2, с. 12]. Вони використовуються у виробничому процесі на всіх його етапах. Всі ці ресурси є обмеженими за різними ознаками і не можуть використовуватись безперервно, без оновлення або модернізації. Розглянемо основні ресурси, що використовуються підприємствами сільського господарства (рис. 1).

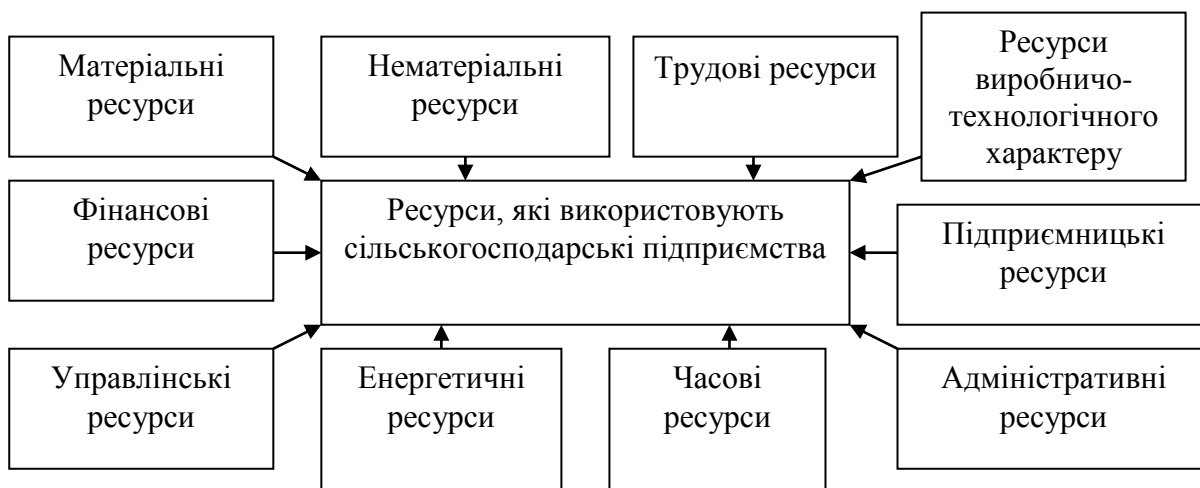

Рис. 1 - Загальна схема ресурсів сільськогосподарського підприємства

Всі ресурси можна поділити на багато категорій – матеріальні, нематеріальні, трудові, ресурси виробничо-технологічного характеру, інформаційні фінансові, підприємницькі, управлінські, часові ресурси тощо [1, с. 87].

Матеріальні ресурси включають сировину, матеріали, комплектуючі запчастини, покупні товари. Прикладом матеріальних ресурсів для

сільськогосподарських підприємств можуть виступати мінеральні добрива, корми для тварин тощо.

Нематеріальні ресурси – це сукупність засобів, які не беруть участі у процесі сільськогосподарського виробництва, але вони здатні покращити та підтримати його. Це – ліцензії, інноваційні та рекламні рішення, технології тощо. У сільському господарстві використання нематеріальних ресурсів в Україні не акцентується окремо, – їх використання почасти розглядається в контексті матеріальних ресурсів.

Фінансові ресурси містять в собі власний та залучений капітал, грошові кошти, дебіторську та кредиторську заборгованість, страхові платежі. Фінансові ресурси підприємств аграрного напрямку виробництва в основному представлені лише кредиторською заборгованістю, оскільки рівень рентабельності виробництва сільськогосподарської продукції на сучасному етапі розвитку галузі знаходиться у стані, коли можливості накопичувати капітал є обмеженими.

Управлінські ресурси включають в себе організаційну та управлінську структуру підприємства, системи постачання та зберігання сировини, збуту продукції, контролю, мотивації та планування господарської діяльності підприємства.

Енергетичні ресурси сільськогосподарського підприємства пропонується виділити в окрему категорію матеріальних ресурсів. До енергетичних ресурсів відноситься електроенергія, паливо для транспорту та сільськогосподарської техніки, природний газ, інші види енергоносіїв.

Ресурси часу включають в себе обмеженість виробничого процесу у часовому вимірі, трудомісткість виробництва, можливості для швидкого прийняття рішень тощо.

Адміністративні ресурси передбачають наявність співпраці з органами державної влади, участь у державних програмах розвитку сільського господарства, залучення інвестицій з боку держави.

Підприємницькі ресурси становлять невід'ємну частину ресурсного забезпечення підприємств сільського господарства. До цього виду ресурсів відносять відносини з постачальниками сировини та іншої продукції, покупцями, посередницькими фірмами, власні фірмові канали збуту продукції [3, с. 17].

Ресурси виробничо-технологічного характеру, такі, як земля, інші природні ресурси, будівлі, споруди, засоби виробництва є основним видом ресурсів, що використовується в процесі створення сільськогосподарської продукції. Використання землі в якості джерела створення продуктів харчування підносить її до статусу найціннішого ресурсу сільськогосподарського підприємства, що займається її обробіткою.

Під час ведення господарської діяльності підприємства аграрного напрямку використовують всі види ресурсів, які застосовуються у виробничому процесі. Необхідність визначення потреби в ресурсах є визначальною при виготовленні сільськогосподарських товарів. Особливо це стосується ресурсів виробничо-технологічного характеру, таких, як земля та інші природні ресурси [6, с. 27]. Оскільки ці ресурси мають невідновний характер, виробник сільськогосподарської продукції, який використовує землю та інші природні джерела в якості основи для вирощування рослинних культур або відгодівлі тварин, повинен чітко окреслювати граничні межі використання цього виду ресурсів.

Гранична межа використання природного ресурсу означає сукупність умов, при досягненні яких неможливе подальше використання та відновлення цього виду ресурсу.

Потребу в ресурсах підприємству необхідно визначати для досягнення таких цілей:

- 1) оперативного і довгострокового планування діяльності підприємства: створення тактичних та стратегічних планів функціонування підприємства потребує чіткого усвідомлення необхідної кількості ресурсів як в найближчому майбутньому, так і в довгостроковій перспективі;

2) розрахунку прогнозованих грошових потоків: оскільки грошові потоки більш реально відображають фінансове становище підприємства, ніж дискретні показники, необхідність їх прогнозування та розрахунку є очевидною. Але для коректного формування майбутніх потоків грошових коштів необхідно мати інформацію про те, куди вони будуть направлені, на які види ресурсів їх необхідно скерувати;

3) прогнозування необхідності впровадження інноваційних технологій ведення господарської діяльності: в залежності від подальшого розвитку підприємства розглядаються можливі варіанти впровадження інноваційних технологій, якщо в цьому існує економічно-обґрунтована необхідність.

Обґрунтування необхідності визначення потреби в ресурсах має визначальне значення для процесів створення достатніх запасів сировини і необхідних матеріалів, визначення оптимальних розмірів використання різних категорій матеріальних ресурсів, постійного моніторингу джерел надходжень зовнішніх ресурсів для розрахунку їх реальної вартості, розроблення програм щодо залучення нових, більш ефективних ресурсів, необхідних у виробничому процесі.

Проблема формування ресурсів повинна розглядатись підприємствами сільського господарства в першу чергу під час визначення подальших перспективних напрямів їх діяльності. Оскільки, для використання сучасних технологій ведення сільського господарства необхідно мати високий рівень забезпеченості матеріальними та енергетичними ресурсами, аграрним підприємствам слід чітко окреслювати межі ведення господарської діяльності. Тобто, при розробленні планів діяльності сільгоспвиробник повинен визначити граничні можливості власного виробничого процесу: скільки продукту або послуг він зможе виготовити або надати з максимальним економічним ефектом.

Необхідною умовою стабільного функціонування будь-якого підприємства, в тому числі і аграрного, є визначення факторів забезпечення ресурсами. Такими факторами повинні слугувати основні елементи ресурсного забезпечення.

Головними факторами забезпечення ресурсами слугують такі основні умови ведення господарської діяльності:

- наявність плану розвитку, який дозволить окреслити конкретні майбутні перспективи діяльності підприємства. План розвитку повинен включати в себе головним чином довгострокові дії, реалізація яких призведе до отримання кінцевого результату;
- чітко окреслені цілі підприємства, формування яких призводить до реалізації плану розвитку підприємства, та, відповідно, – до досягнення стратегічних результатів;
- створення ресурсної бази для забезпечення виробничої діяльності: існування ресурсної бази означає не накопичення ресурсів у вигляді запасів, а пошук декількох джерел отримання одного виду ресурсів з метою перестраховування підприємства на випадок відмови одного з каналів постачання ресурсів;
- наявність моделі формування і використання ресурсів: необхідність застосування моделювання ресурсного потенціалу є невід'ємною частиною будь-якого процесу відтворення у виробництві, оскільки модель дозволяє чітко та логічно розписати алгоритм дій, які мають бути реалізовані для досягнення кінцевого результату – отримання продукту виробництва;
- оптимальна організація процесу руху матеріальних ресурсів, яка дозволяє оптимально розподіляти потоки ресурсів у часі та просторі;
- проведення аналізу середовища, як внутрішнього так і зовнішнього;
- здатність до ведення підприємницької діяльності, що є невід'ємною частиною успішного функціонування підприємства.

Висновки. Визначення факторів, що забезпечують потреби сільськогосподарських підприємств в ресурсах є невід'ємним процесом на шляху до створення моделі стратегічного управління ресурсами. В аграрному бізнесі, як і в інших видах діяльності, роль ресурсів є ключовою при веденні господарювання. Тому створення оптимальної факторної моделі управління

ресурсами призведе до підвищення ефективності роботи підприємства на всіх етапах процесу виробництва.

Список використаних джерел:

1. Економічна енциклопедія: у 3 т. / [ред. кол.: С. В. Мочерний та ін.] - К.: ВЦ "Академія", 2001. - Т. 2. - 848 с.
2. Инвестиционные и инновационные процессы в АПК Украины в условиях аграрной реформы: Монография/ Под общ.ред. профессора В.Г.Ткаченко и професора В.И.Богачева.-Луганск: « Книжковий світ»,2010.-287 с.
3. Месель-Веселяк В.Я. Підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва // Економіка АПК. - 2005. - №6. - с. 17-26.
4. Месель-Веселяк В.Я. Аграрна реформа і організаційно-економічні трансформації у сільському господарстві/ Доповідь на двадцятих річних зборах Всеукраїнського конгресу вчених економістів-аграрників 25-26 лютого 2010 року.-Київ,2010.53 с.
5. Сільське господарство України - 2008. Статистичний збірник / [За редакцією Ю. М. Остапчука]. - К.: Державний комітет статистики, 2009. – 370 с.
6. Ткаченко В. Г. Теоретические основы перспективного развития агропромышленного комплекса в Украине / В.Г. Ткаченко // Економіка АПК. – 2006. - № 7. - С. 27-28.